گرنگییەکانی هۆنراوە لە گەشەکردنی زمانی منداڵان.. رێزا شوان

هۆنراوە فۆرمێکی هونەریی جیهانییە، کە سنوورەکانی کولتوورەکان و ئەزموونەکان و هەستەکانی مرۆق تێدەپەڕێنێت. رەگ و ریشەی قووڵی لە زمان و وێژەدا هەیە.

هۆنراوەکانی منداڵان. تەنیا سەروا و ریتم و وشەکانی سەر لاپەڕەکان نین. بەڵکو دەنگی زیندووی ژیانن. هۆنراوەی منداڵان ئەو فۆرمە وێژەییە ئەفسووناوییەیە، کە چێژ و پێگەیەکی گەورەیان لەلای منداڵان هەیە. رەگەیکی نایاب و ناوازەیە، بە فێرکردن و بە دەوڵەمەندکردنی ژیانی منداڵان، بە وروژاندنی کنجکاوی و خەیاڵی منداڵان، بە هاندانیان بە داهێنان. بە تایبەتی گەر ئەو هۆنراوانە میلۆدی و ریتمیان لەگەڵدا بێت. هۆنراوەی منداڵان، گەنجینەیەکی وشەیە، فەرهەنگی وشەسازیی منداڵان دەوڵەمەند دەکات. بە وشە و دەستەواژە و بە چەمکی نوێ ئاشنایان دەکات. منداڵان لە رێگەی سەروا و ریتمەوە، بە ئاسانی دەتوانن ئەم وشانە بهێننەوە یادیان و لە قسەکردنی رۆژانەیاندا بەکاریان بهێنن.

ئەو منداڵانەی بە بەردەوامی هەگری هۆنراوەن، توانایەکی باشتریان لە جیاکردنەوەی دەنگەکان و لە بەرکرنی هۆنراوەکاندا هەیە. لە وشەسازی و زمان و داڕشتنی رستە و تێگەیشتن و لە خوێندن و گۆزارشتکردندا، لە هاوتەمەنەکانیان سەرکەوتووترن.
هەندێک لە پسپۆران و پەروەردەکاران، جەختیان لەسەر گرنگی هۆنراوە کردووەتەوە، لە پێکهێنانی چێژی زمان و جوانی لەلای منداڵان. سادەیی وشەکان و شیرینی ریتم و تۆنی سووک و سەرواکان، بەشدارن لە فراوانکردنی ئاسۆی زمانەوانی منداڵان و لە بەرزکردنەوەی توانای دەربڕینی هەست و سۆز و بیرکردنەوەکانیان بە روونی.

منداڵان بەبێ زمانێکی دیاریکراو لەدایک دەبن. بەڵام بە تێپەڕبوونی کات، توانای فێربوونی زمان بەدەستدەهێنن. زمان ئامرازێکی زۆر گرنگە لە وێژەی منداڵان. بە هاوبەشکردنی

هەست و سۆز و خەیاڵی منداڵان. هۆنراوەی منداڵان، ڕۆڵێکی گرنگ و کاریگەری لە گەشەکردن و لە پێشخستنی زمانی منداڵان هەیە. بە تایبەتیش لەم سەردەمی دیجیتاڵیدا، کە پەنجەرەی کراوەی زۆری هەیە. ئەمەش پێویستی بە بەهێزکردنی زمانی دایکی منداڵان و بە پەروەردەکردنی شانازی بە خود و ناسنامەی خۆیانەوە هەیە.

بێگومان ئەو هۆنراوەنووسانەی هۆنراوە بۆ منداڵان دەهۆننەوە، هەوڵدەدەن بە زمانێکی کوردی پەتی و ئاسان و بە وشەی جوان و ناسک، بە ریتم و سەرروای شیرین، بەپێی قۆناغەکانی تەمەنی منداڵی، هۆنراوەکانیان بهۆننەوە و بیانڕازێننەوە.

(دەبلیو ئەچ ئۆدن) دەڵێت:"هۆنراوەنووس لە سەرووی هەموو شتێکەوە ئەویندارى زمانە".

گرنگییەکانی هۆنراوە لە گەشەکردنی زمانی منداڵاندا:

هۆنراوەی منداڵان، کاریگەرییەکی قووڵی لەسەر گەشەکردن و پێشخستنی زمانی زارەکی و نووسینی منداڵان هەیە. زۆرن ئەو ئامانج و سوودە زمانییانەی، کە لە سایەی هۆنراوەی منداڵاندا دێنەدی. ئەمانە بەشێکن لەو ئامانجە زمانەوانییانە:

١- لە ڕێگەی خوێندنەوە و گوێگرتن و وتنەوەی هۆنراوەی منداڵان، سامانی وشەسازیی منداڵان، زۆر دەوڵەمەنتر و فراوانتر دەبێت. بە وشەگەلێکی نوێ و دەستەواژەی ناوازە و زمانی ستایش و بە چەمکی نوێ ئاشنادەبن. زیاتریش لە مانای وشەکان تێدەگەن. دەتوانن باشتریش گوزارشت لە ناخی خۆیان بکەن.

٢- هۆنراوە یارمەتیی منداڵان دەدات بۆ جیاکردنەوەی نەخشە و شێوازە دەنگییەکان. بەمەش هۆشیاریی فۆنەلۆژییان بەرزدەکاتەوە. یارمەتییان دەدات لە تێگەیشتن لە دەنگ و لە تۆن و ئاواز.

٣- هۆنراوەکانی منداڵان، یارمەتیی منداڵان دەدات لە داڕشتنی ڕستە. بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش و وردیش پەیڕەویی دەستوورەکانی ڕێزمان بکەن و لێیان تێبگەن.

٤- لێکدانەوەی هۆنراوە، هانی منداڵان دەدات، بۆ گەڕان بە دوای بیرۆکەی نوێ و داهێنانەدا. بە بیرکردنەوەی ڕەخنەیی و وردتر تێگەیشتن لە ماناکانی وشەکان و لە پەیامەکانی هۆنراوەکان و لە تەوەری قووڵتر. بە دەربڕینی ڕا و سەرنجەکانیان دەربارەی هۆنراوەکان.

٥ـ هۆنراوەی منداڵان، کنجکاوی منداڵان دەورووژێنێت و هانیان دەدات بۆ ئازادکرنی خەیاڵیان و بیرکردنەوەی داهێنەرانە و بە گەڕان بە دوای بیرۆکەی نوێدا.
٦ـ ریتم و سەروا، دوو توخمی سەرەکین لە هۆنراوەی منداڵاندا، رۆڵێکی گرنگیان لە پەرەپێدانی خوێندنەوە و نووسینی منداڵانی بچووک هەیە. سەرنجیان رادەکێشن و مێشکیان سەرقاڵ دەکەن.
٧ـ هۆنراوەی منداڵان، ڕۆڵێکی سەرەکی دەگێڕێت لە پاڵنانی خوێندکاران بۆ گەڕان بە دوای جوانی و رەوانبێژی و توانای زمانیدا. نەک هەر تواناکانی زمانیان باشتر دەکەن، بەڵکو زیرەکی سۆزداریشیان پەرەپێدەدەن.
٨ـ خوێندنەوەی هۆنراوە بە دەنگێکی بەرز، متمانە بەخۆبوون و ئازایەتییەکی وێژەیی بە منداڵان دەبەخشێت. دەتوانن، بێ شەرمکردن لە بەردەم خەڵکیدا، خۆیان دەربخەن و هۆنراوە بخوێننەوە و قسەبکەن و گوزارشت لە بۆچوونەکانیان بکەن.
٩ـ منداڵان لە رێگەی هۆنراوەوە، ئاسۆی خەیاڵیان بەرزتر دەبێت، سنووری جیهانیان فراوانتر دەکەن. دیانەوێت زیاتر و زیاتر فێربن و وەربگرن و بزانن.
لە کۆتاییدا دەڵێین هۆنراوەی منداڵان، ئامرازێکی کاریگەرە بۆ بەرزکردنەوەی توانای خوێندنەوە و نووسین. سەکۆیەکی ناوازەیە بۆ گەڕان بە دوای زمان و فراوانکردنی وشەسازی و بیرکردنەوەی داهێنەرانە و گەشەکردنی سۆزداری.
لە رێگەی ئاشناکردنی منداڵانی کوردمان، بە جیهانی ئەفسووناویی هۆنراوە، دەتوانین خۆشەویستیی زمانی شیرینی کوردی لە دەروونی منداڵەکانمان بچێنین.

با لەگەڵ منداڵانی ئارەزوومەندی هۆنراوەدا، بچینە ناو جیهانی هۆنراوە بە منداڵان و دەرگاکانی جیهانێک لە وشە و سۆزداری و توانای بێ سنووریان لێبکەینەوە. ئەو هۆنراوانەیان بۆ هەلبژێرین، کە لەگەڵ قۆناغی تەمەنیاندا دەگونجین و بە دڵیانن و لێیان تێدەگەن.

دوبەی: ٢٠٢٦